

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

HOTĂRÂRE

PENTRU CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII

**unor prevederi din articolul 32 alin.(1) al Legii nr.544-XIII din 20 iulie
1995 cu privire la statutul judecătorului**
(asigurarea cu pensie a judecătorilor Curții Constituționale)
(Sesizarea nr. 25a/2015)

CHIȘINĂU

23 iunie 2015

HOTĂRÂRE PENTRU CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII
UNOR PREVEDERI DIN ARTICOLUL 32 ALIN.(1) AL LEGII CU PRIVIRE
LA STATUTUL JUDECĂTORULUI
(*asigurarea cu pensie a judecătorilor Curții Constituționale*)

2

În numele Republicii Moldova,
Curtea Constituțională, statuând în componența:
Dl Alexandru TĂNASE, *președinte*,
Dl Aurel BĂIEȘU,
Dl Igor DOLEA,
Dl Victor POPA, *judecători*,
cu participarea dnei Ludmila Chihai, *grefier*,

Având în vedere sesizarea depusă la 12 iunie 2015
și înregistrată la aceeași dată,
Examinând sesizarea menționată în ședință plenară publică,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând în ședință plenară închisă,

Pronunță următoarea hotărâre:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află sesizarea depusă la Curtea Constituțională la 12 iunie 2015, în temeiul articolului 25 lit. i) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, articolelor 38 alin. (1) lit. i) și 39 din Codul jurisdicției constituționale, de avocatul poporului dl Mihail Cotorobai, pentru controlul constituționalității sintagmei „12 ani și 6 luni” din articolul 32 alin.(1) al Legii nr.544-XIII din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului.

2. Autorul sesizării a pretins că sintagma „12 ani și 6 luni” din articolul 32 alin.(1) al Legii cu privire la statutul judecătorului, în partea în care se referă la judecătorii Curții Constituționale, contravine prevederilor articolelor 134 și 137 din Constituția Republicii Moldova.

3. Prin decizia Curții Constituționale din 16 iunie 2015 sesizarea a fost declarată admisibilă, fără a prejudeca fondul cauzei.

4. În procesul examinării sesizării, Curtea Constituțională a solicitat opinia Parlamentului, Președintelui Republicii Moldova și Guvernului.

5. În ședința plenară publică a Curții sesizarea a fost susținută de reprezentantul avocatului poporului, dna Olga Vacarciuc, consultant principal în cadrul Oficiului avocatului poporului. Parlamentul a fost reprezentat de dl Valeriu Kuciuk, consultant principal în cadrul Direcției generale juridice a Secretariatului. Guvernul a fost reprezentat de dna Laura Grecu, viceministru al muncii, protecției sociale și familiei.

HOTĂRÂRE PENTRU CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII
UNOR PREVEDERI DIN ARTICOLUL 32 ALIN.(1) AL LEGII CU PRIVIRE
LA STATUTUL JUDECĂTORULUI
(asigurarea cu pensie a judecătorilor Curții Constituționale)

3

ÎN FAPT

6. Potrivit articolului 21 alin.(2) și (3) din Legea nr. 317-XIII din 13 decembrie 1994 cu privire la Curtea Constituțională, Președintele Curții este asimilat cu Președintele Curții Supreme de Justiție în **indemnizații și pensie**, iar judecătorii sunt asimilați cu vicepreședintele Curții Supreme de Justiție.

7. Alineatul (6) al articolului menționat prevede că modul de asigurare cu pensii a judecătorului Curții Constituționale se stabilește în condițiile legii.

8. În acest context, articolul 32 alin.(1) din Legea nr.544-XIII cu privire la statutul judecătorului stabilește că judecătorul care a atins vârsta de 50 de ani și are o vechime în muncă de cel puțin 20 de ani, dintre care cel puțin **12 ani și 6 luni** a activat în funcția de judecător, are dreptul la pensie pentru vechime în muncă în proporție de 55% din salariul mediu lunar, iar pentru fiecare an complet de muncă peste vechimea de 20 de ani – de 3%, dar în total nu mai mult de 80% din salariul mediu lunar. Pensia judecătorului se recalculează ținându-se cont de mărimea salariului lunar al judecătorului în exercițiu.

LEGISLAȚIA PERTINENTĂ

9. Prevederile relevante ale Constituției (M.O., 1994, nr. 1) sunt următoarele:

Articolul 134 Statutul

„(1) Curtea Constituțională este unica autoritate de jurisdicție constituțională în Republica Moldova.

(2) Curtea Constituțională este independentă de orice altă autoritate publică și se supune numai Constituției.

(3) Curtea Constituțională garantează supremația Constituției, asigură realizarea principiului separării puterii de stat în putere legislativă, putere executivă și putere judecătorească și garantează responsabilitatea statului față de cetățean și a cetățeanului față de stat.”

Articolul 135 Atribuțiile

„(1) Curtea Constituțională:

a) exercită, la sesizare, controlul constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte;

HOTĂRÂRE PENTRU CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII
UNOR PREVEDERI DIN ARTICOLUL 32 ALIN.(1) AL LEGII CU PRIVIRE
LA STATUTUL JUDECĂTORULUI
(asigurarea cu pensie a judecătorilor Curții Constituționale)

4

- b) interpretează Constituția;
 - c) se pronunță asupra inițiativelor de revizuire a Constituției;
 - d) confirmă rezultatele referendumurilor republicane;
 - e) confirmă rezultatele alegerii Parlamentului și a Președintelui Republicii Moldova;
 - f) constată circumstanțele care justifică dizolvarea Parlamentului, demiterea Președintelui Republicii Moldova sau interimatul funcției de Președinte, precum și imposibilitatea Președintelui Republicii Moldova de a-și exercita atribuțiile mai mult de 60 de zile;
 - g) rezolvă cazurile excepționale de neconstituționalitate a actelor juridice, sesizate de Curtea Supremă de Justiție;
 - h) hotărăște asupra chestiunilor care au ca obiect constituționalitatea unui partid.
- (2) Curtea Constituțională își desfășoară activitatea din inițiativa subiecților prevăzuți de Legea cu privire la Curtea Constituțională.”

Articolul 136
Structura

- „(1) Curtea Constituțională se compune din 6 judecători, numiți pentru un mandat de 6 ani.
- (2) Doi judecători sunt numiți de Parlament, doi de Guvern și doi de Consiliul Superior al Magistraturii.
- (3) Judecătorii Curții Constituționale aleg, prin vot secret, președintele acesteia.”

Articolul 137
Independența

„Judecătorii Curții Constituționale sunt inamovibili pe durata mandatului, independenți și se supun numai Constituției.”

Articolul 138
Condițiile pentru numire

„Judecătorii Curții Constituționale trebuie să aibă o pregătire juridică superioară, o înaltă competență profesională și o vechime de cel puțin 15 ani în activitatea juridică, în învățământul juridic sau în activitatea științifică.”

Articolul 139
Incompatibilități

„Funcția de judecător al Curții Constituționale este incompatibilă cu oricare altă funcție publică sau privată retribuită, cu excepția activității didactice și științifice.”

HOTĂRÂRE PENTRU CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII
UNOR PREVEDERI DIN ARTICOLUL 32 ALIN.(1) AL LEGII CU PRIVIRE
LA STATUTUL JUDECĂTORULUI
(asigurarea cu pensie a judecătorilor Curții Constituționale)

5

Articolul 140
Hotărârile Curții Constituționale

„(1) Legile și alte acte normative sau unele părți ale acestora devin nule din momentul adoptării hotărârii corespunzătoare a Curții Constituționale.

(2) Hotărârile Curții Constituționale sunt definitive și nu pot fi atacate.”

10. Prevederile relevante ale Legii nr.317-XIII din 13 decembrie 1994 cu privire la Curtea Constituțională (M.O., 1995, nr. 8, art.86) sunt următoarele:

Articolul 11
Numirea

„(1) Judecător al Curții Constituționale poate fi persoana care deține cetățenia Republicii Moldova, are domiciliul în țară, are pregătire juridică superioară, înaltă competență profesională și o vechime de cel puțin 15 ani în activitatea juridică, în învățământul juridic superior sau în activitatea științifică.

(2) Limita de vârstă pentru numire în funcția de judecător al Curții Constituționale este de 70 de ani.

(3) Numirea se poate face numai cu acordul prealabil, exprimat în scris, al candidatului. În cazul în care candidatul ocupă o funcție incompatibilă cu aceea de judecător al Curții Constituționale sau este membru al unui partid sau al unei alte organizații politice, acordul trebuie să cuprindă angajamentul candidatului de a demisiona, la data depunerii jurământului, din funcția pe care o ocupă și de a-și suspenda activitatea în partid sau în o altă organizație politică.”

Articolul 13
Independența

„(1) Judecătorii Curții Constituționale sânt independenți în exercitarea mandatului și se supun numai Constituției.

(2) Judecătorii Curții Constituționale nu pot fi trași la răspundere juridică pentru voturile sau opiniile exprimate în exercitarea mandatului.”

Articolul 15
Incompatibilități

„Funcția de judecător al Curții Constituționale este incompatibilă cu oricare altă funcție publică sau privată retribuită, cu excepția activității didactice și științifice.”

Articolul 17
Obligații

„Judecătorul Curții Constituționale este obligat:

HOTĂRÂRE PENTRU CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII
UNOR PREVEDERI DIN ARTICOLUL 32 ALIN.(1) AL LEGII CU PRIVIRE
LA STATUTUL JUDECĂTORULUI
(asigurarea cu pensie a judecătorilor Curții Constituționale)

6

- a) să-și îndeplinească atribuțiile cu imparțialitate și în respectul Constituției;
- b) să păstreze secretul deliberărilor și al voturilor și să nu ia poziție publică sau să dea consultații în probleme de competența Curții Constituționale;
- c) la adoptarea actelor Curții Constituționale să-și exprime votul afirmativ sau negativ;
- d) să comunice Președintelui Curții Constituționale activitatea incompatibilă cu atribuțiile pe care le exercită;
- e) să nu permită folosirea funcției sale în scop de propagandă de orice fel;
- f) să se abțină de la orice acțiune contrară statutului de judecător;
- g) să depună, în condițiile legii, declarație cu privire la venituri și proprietate.”

Articolul 21

Gradul de calificare, salariul, indemnizațiile, pensiile

„(1) Judecătorii Curții Constituționale, specialiști cu o pregătire juridică superioară și o înaltă competență profesională, beneficiază, pe viață, din momentul desemnării în această funcție, de gradul superior de calificare a judecătorilor.

(2) Președintele Curții Constituționale este asimilat cu Președintele Curții Supreme de Justiție în indemnizații și pensie.

(3) Judecătorii Curții Constituționale sânt asimilați cu vicepreședintele Curții Supreme de Justiție în indemnizații și pensie.

[...]

(5) Judecătorul Curții Constituționale care s-a retras din componența ei după atingerea limitei de vârstă pentru această funcție sau din cauza imposibilității îndelungate și neîntrerupte (mai mult de 4 luni) din motive de sănătate de a-și exercita atribuțiile are dreptul la o indemnizație de concediere egală cu un salariu anual al funcției. Curtea Constituțională are dreptul de a acorda judecătorului care demisionează o indemnizație de concediere egală cu cel mult 3 salarii lunare ale funcției.

(6) Modul de asigurare cu pensii a judecătorului Curții Constituționale se stabilește în condițiile legii.”

Articolul 21/1

Organele care efectuează stabilirea și plata pensiilor

„(1) Pensiile și indemnizațiile lunare viagere se stabilesc și se plătesc de organele de asigurări sociale.

(2) Organele de asigurări sociale au dreptul de control asupra autenticității actelor ce confirmă stagiul de muncă și venitul asigurat, eliberate de organele abilitate.

Articolul 21/2

HOTĂRÂRE PENTRU CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII
UNOR PREVEDERI DIN ARTICOLUL 32 ALIN.(1) AL LEGII CU PRIVIRE
LA STATUTUL JUDECĂTORULUI
(asigurarea cu pensie a judecătorilor Curții Constituționale)

7

Sursa de finanțare

„Cheltuielile pentru achitarea pensiilor și indemnizațiilor lunare viagere se suportă după cum urmează: 50% din mărimea stabilită – de la bugetul asigurărilor sociale de stat și 50% – de la bugetul de stat.”

Articolul 22

Garanțiile de executare a mandatului

„(1) Pe perioada de executare a mandatului de judecător al Curții Constituționale contractul de muncă la serviciul anterior se suspendă.

(2) După expirarea mandatului, judecătorului Curții Constituționale i se rezervă funcția anterioară, iar dacă ea este lichidată i se oferă o funcție echivalentă la aceeași unitate sau la alta.

(3) Cu persoana care urmează să exercite funcția anterioară a judecătorului se încheie un contract de muncă pe un termen anumit, care se reziliază la revenirea judecătorului. Astfel se va proceda și în cazul în care funcția anterioară a judecătorului este ocupată prin alegere sau concurs.

(4) Durata de executare a mandatului de judecător se include în vechimea în muncă totală și neîntreruptă, în specialitatea precedentă.

(5) Judecătorul care la data expirării mandatului a atins limita de vârstă și are vechimea în muncă necesară pensionării este pensionat din funcția de judecător, în condițiile legii.

(6) Judecătorul are dreptul la concediu anual plătit pe o durată de 36 de zile lucrătoare (luându-se drept bază săptămâna de muncă de 6 zile), la concediu neplătit pentru interesele personale.”

11. Prevederile relevante ale Legii nr.544-XIII din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului (M.O., 2013, nr.15-17, art.63) sunt următoarele:

Articolul 32

Asigurarea cu pensie

„(1) Judecătorul care a atins vârsta de 50 de ani și are o vechime în muncă de cel puțin 20 de ani, dintre care cel puțin 12 ani și 6 luni a activat în funcția de judecător, are dreptul la pensie pentru vechime în muncă în proporție de 55% din salariul mediu lunar, iar pentru fiecare an complet de muncă peste vechimea de 20 de ani – de 3%, dar în total nu mai mult de 80% din salariul mediu lunar. Pensia judecătorului se recalculează ținându-se cont de mărimea salariului lunar al judecătorului în exercițiu.

(2) Prevederile alin.(1) se aplică și judecătorilor care au activat în instanțele internaționale, luându-se în calcul salariul mediu lunar al judecătorului Curții Supreme de Justiție.

(3) Pensia pentru vechime în muncă stabilită în condițiile alin.(1) se calculează și se plătește doar judecătorilor demisionați și judecătorilor eliberați din funcție în legătură cu atingerea plafonului de vârstă.

HOTĂRÂRE PENTRU CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII
UNOR PREVEDERI DIN ARTICOLUL 32 ALIN.(1) AL LEGII CU PRIVIRE
LA STATUTUL JUDECĂTORULUI
(asigurarea cu pensie a judecătorilor Curții Constituționale)

8

(4) În cazul în care judecătorii demisionați sunt numiți iarăși în funcția de judecător, plata pensiei se suspendă.”

Articolul 32/1

Organele care efectuează stabilirea și plata pensiilor

„(1) Pensiile se stabilesc și se plătesc de organele de asigurări sociale.

(2) Organele de asigurări sociale au dreptul de control asupra autenticității actelor ce confirmă stagiul de muncă și venitul asigurat, eliberate de organele abilitate.”

Articolul 32/2

Sursa de finanțare a pensiilor

„Cheltuielile pentru achitarea pensiilor se suportă după cum urmează: 50% din mărimea stabilită a pensiei – de la bugetul asigurărilor sociale de stat și 50% – de la bugetul de stat.”

ÎN DREPT

12. Din conținutul sesizării, Curtea observă că aceasta vizează în esență garanțiile sociale ale judecătorilor Curții Constituționale în partea referitoare la pensii.

13. Astfel, sesizarea se referă la elemente și principii cu valoare constituțională interconexe, precum statutul judecătorilor Curții Constituționale, independența judecătorilor constituționali, garanțiile acestora și independența Curții în raport cu celelalte autorități ale statului.

ADMISIBILITATEA

14. În conformitate cu decizia sa din 16 iunie 2015 (a se vedea §3 *supra*), Curtea a reținut că, în temeiul articolului 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, articolului 4 alin. (1) lit. a) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și articolului 4 alin. (1) lit. a) din Codul jurisdicției constituționale, sesizarea prezentată ține de competența Curții Constituționale.

15. Articolele 25 lit. i) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 38 alin. (1) lit. i) din Codul jurisdicției constituționale și 16 lit. f), 26 din Legea nr.52 din 3 aprilie 2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsman) abilitază avocatul poporului cu dreptul de a sesiza Curtea Constituțională.

HOTĂRÂRE PENTRU CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII
UNOR PREVEDERI DIN ARTICOLUL 32 ALIN.(1) AL LEGII CU PRIVIRE
LA STATUTUL JUDECĂTORULUI
(asigurarea cu pensie a judecătorilor Curții Constituționale)

9

16. Curtea constată că obiectul controlului constituționalității îl constituie sintagma „12 ani și 6 luni” din articolul 32 alin.(1) al Legii cu privire la statutul judecătorului, în partea în care se referă la judecătorii Curții Constituționale.

17. Curtea reține că prevederile contestate nu au constituit anterior obiect al controlului constituționalității sub aspectul abordat în sesizare.

18. Prin urmare, Curtea apreciază că sesizarea nu poate fi respinsă ca inadmisibilă și nu există nici un alt temei de sistare a procesului, în conformitate cu prevederile articolului 60 din Codul jurisdicției constituționale.

19. Curtea menționează că prerogativa care i-a fost acordată prin articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție presupune stabilirea corelației dintre normele legislative contestate și textul Constituției, ținând cont de principiul supremației acesteia.

20. Prin urmare, Curtea va examina normele contestate în raport cu articolele 134 și 137 din Constituție.

A. FONDUL CAUZEI

PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLELOR 134, 136 ALIN.(1) ȘI 137 DIN CONSTITUȚIE

21. Autorul sesizării pretinde, în special, că prevederile contestate încalcă prevederile articolului 134 din Constituție, potrivit căruia:

„(1) Curtea Constituțională este unica autoritate de jurisdicție constituțională în Republica Moldova.

(2) Curtea Constituțională este independentă de orice altă autoritate publică și se supune numai Constituției.

(3) Curtea Constituțională garantează supremația Constituției, asigură realizarea principiului separării puterii de stat în puterea legislativă, puterea executivă și puterea judecătorească și garantează responsabilitatea statului față de cetățean și a cetățeanului față de stat.”

22. La fel, autorul sesizării a menționat că norma contestată contravine prevederilor articolului 136 alin.(1) din Constituție, potrivit căruia:

„(1) Curtea Constituțională se compune din 6 judecători, numiți pentru un mandat de 6 ani.”

23. Totodată, autorul sesizării pretinde că prevederile contestate încalcă și articolul 137 din Constituție, potrivit căruia:

„Judecătorii Curții Constituționale sunt inamovibili pe durata mandatului, independenți și se supun numai Constituției.”

1. Argumentele autorului sesizării

24. Autorul sesizării a menționat că sintagma supusă criticii de neconstituționalitate, și anume stabilirea stagiului special de cotizare de 12 ani și 6 luni pentru a obține dreptul de a beneficia de pensie de către judecătorii Curții Constituționale, este lipsită de aplicabilitate, având în vedere faptul că judecătorii Curții Constituționale sunt numiți pentru un mandat de 6 ani, potrivit articolului 136 alin.(1) din Constituție.

25. Astfel, autorul sesizării susține că sub aspectul garanțiilor sociale ale judecătorilor Curții Constituționale norma în vigoare, care stabilește un stagiul de cotizare de 12 ani și 6 luni pentru ca judecătorii constituționali să poată beneficia de pensie, încalcă principiul independenței, consfințit de normele constituționale din articolele 134 și 137.

26. În opinia avocatului poporului, independența judecătorilor trebuie exercită atât sub aspect funcțional, cât și sub aspect material.

2. Argumentele autorităților

27. Parlamentul, în opinia scrisă, consideră că stagiul de cotizare de „12 ani și 6 luni” reprezintă o garanție, dar nu o limitare a dreptului la pensie. Or, condițiile necesare întrunirii dreptului la pensie în cadrul sistemului de asigurări sociale de stat (limita de vârstă pentru pensionare, cuantumul stagiului de cotizare sau cuantumul pensiei) nu sunt reglementate de Constituție, iar legiuitorul este liber să aprecieze asupra acordării acestora în funcție de posibilitățile bugetare ale statului. Articolul 72 alin. (3) lit. e) și j) din Constituție statuează dreptul exclusiv al legiuitorului de a stabili un sistem unitar de asigurări sociale de stat, cu condiții unice de pensionare a asiguraților în acest sistem, bazat pe principiile organizării și funcționării sistemului public de asigurări sociale, specificate expres în art.3 din Legea nr. 489-XIV din 8 iulie 1999 privind sistemul public de asigurări sociale.

28. Parlamentul susține că dispozițiile contestate sunt în conformitate cu principiul unicității și solidarității sociale, expres stabilite la lit. a) și lit. c) art.3 din Legea privind sistemul public de asigurări sociale, și nu încalcă principiul independenței judecătorilor Curții Constituționale.

29. Președintele Republicii Moldova, în opinia scrisă, menționează că statutul judecătorului Curții Constituționale, care cumulează drepturile și obligațiile acestuia, inclusiv garanțiile și incompatibilitățile funcției, se deosebește de statutul altor judecători prin natura specifică a jurisdicției constituționale. Totodată, independența Curții implică și independența judecătorilor acesteia. Una dintre componentele de bază ale independenței judecătorului este remunerația, care constă din orice mijloc de asigurare materială sau socială, reprezentând, în acest sens, o contrabalanță la

restricțiile, interdicțiile și responsabilitățile impuse judecătorilor de către societate. Remunerarea judecătorilor trebuie să fie pe măsura rolului și responsabilităților lor și să aibă un nivel suficient pentru a-i face imuni la orice presiune menită să le influențeze deciziile.

30. Președintele Republicii Moldova consideră că aprecierea constituționalității prevederilor care fac obiectul sesizării ține de competența exclusivă a Curții Constituționale.

31. Conform opiniei scrise a Guvernului, sesizarea este nejustificată, deoarece în prezent legislația conține norme care prevăd condițiile de stabilire a pensiei pentru judecători, iar judecătorii Curții Constituționale sunt asimilați cu președintele și vicepreședinții Curții Supreme de Justiție.

32. Guvernul consideră că stabilirea pentru judecătorii Curții Constituționale a stagiului special de cotizare pe durata unui singur mandat (care în prezent este de 6 ani) constituie un tratament nejustificat și discriminatoriu în raport cu judecătorii din instanțele de judecată, pentru care stagiul special de cotizare este de cel puțin 12 ani și 6 luni, or, judecătorii au un statut unic și se disting între ei numai prin împuterniciri și competență.

33. În aceeași ordine de idei, Guvernul menționează că modificarea stagiului de cotizare special pentru judecătorii Curții Constituționale ar fi contrară principiului unicității, potrivit căruia statul organizează și garantează sistemul public bazat pe aceleași norme de drept, și principiului egalității, care asigură tuturor participanților la sistemul public, contribuabili și beneficiari, aflați în aceeași situație juridică, un tratament nediscriminatoriu în ceea ce privește drepturile și obligațiile prevăzute de lege.

3. Aprecierea Curții

3.1. Principii generale

34. Curtea reiterează că justiția constituțională constituie o componentă importantă a statului, fiind înfăptuită de către Curtea Constituțională, autoritate publică politico-jurisdicțională, situată în afara puterilor legislative, executive sau judecătorească, rolul său fiind asigurarea supremației Constituției, ca Lege fundamentală a statului de drept. Astfel, potrivit art.134 alin.(3) din Constituție: „Curtea Constituțională este garantul supremației Constituției”.

35. În Hotărârea nr.6 din 16 mai 2013 Curtea a reținut:

„63. [...] Supremația Legii fundamentale ține, așadar, de esența exigențelor statului de drept, reprezentând totodată o realitate juridică ce implică consecințe și garanții. Între consecințe se număra deosebirea dintre Constituție și legi și, nu în ultimul rând,

HOTĂRÂRE PENTRU CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII
UNOR PREVEDERI DIN ARTICOLUL 32 ALIN.(1) AL LEGII CU PRIVIRE
LA STATUTUL JUDECĂTORULUI
(*asigurarea cu pensie a judecătorilor Curții Constituționale*)

12

compatibilitatea întregului drept cu Constituția, iar între garanții se regăsește controlul constituționalității.”

36. Potrivit articolului 134 alin.(2) din Constituție, Curtea Constituțională, fiind unica autoritate de jurisdicție constituțională în Republica Moldova, este independentă de orice altă autoritate publică și se supune numai Constituției.

37. Curtea Constituțională garantează supremația Constituției, asigură realizarea principiului separării puterii de stat în puterea legislativă, puterea executivă și puterea judecătorească și garantează responsabilitatea statului față de cetățean și a cetățeanului față de stat.

38. În cadrul bunei organizări a autorității statului, rolul Curților Constituționale este unul esențial și definitoriu, reprezentând un adevărat pilon de susținere a statului și a democrației, garantând egalitatea în fața legii, libertățile fundamentale și drepturile omului. Totodată, Curțile Constituționale contribuie la buna funcționare a autorităților publice în cadrul raporturilor constituționale de separație, echilibru, colaborare și control reciproc al puterilor statului.

39. Structura Curții este stabilită în articolul 136 alin.(1) din Constituție, astfel Curtea se compune din 6 judecători, numiți pentru **un mandat de 6 ani**.

40. Potrivit art. 137 din Constituție, judecătorii Curții Constituționale sunt inamovibili pe durata mandatului, independenți și se supun numai Constituției.

41. Independența judecătorului este unul din principiile constituționale ale justiției. În Hotărârea nr. 6 din 16 mai 2013 Curtea a menționat:

„39. [...] independența puterii judecătorești nu reprezintă un scop în sine. Aceasta nu este un privilegiu personal al judecătorilor, ci este justificată de nevoia de a permite judecătorilor să își îndeplinească rolul de protectori ai drepturilor și libertăților cetățenilor (§ 6 din Raportul Comisiei de la Veneția privind independența sistemului judiciar. Partea I: Independența judecătorilor).”

42. Principiul independenței judecătorului comportă două aspecte: *independența funcțională și independența personală*.

43. Independența funcțională presupune, pe de o parte, ca judecătorii să nu fie influențați de către executiv sau legislativ, iar, pe de altă parte, ca instanțele judecătorești să nu fie supuse ingerințelor din partea puterii legislative, puterii executive sau a justițiabililor.

44. Independența personală vizează statutul judecătorului, care trebuie să-i fie asigurat prin lege. În principal, criteriile de apreciere a independenței personale sunt: modul de recrutare a judecătorilor; durata numirii; inamovibilitatea; fixarea salariului judecătorilor prin lege; libertatea de expresie a judecătorilor și dreptul de a forma organizații profesionale,

menite să apere interesele lor profesionale; incompatibilitățile; interdicțiile; pregătirea continuă; răspunderea judecătorilor.

45. Independența judecătorilor, ca și necesitatea asigurării garanțiilor clare și previzibile, constituie una din cerințele de bază pentru statele membre ale ONU. Această concluzie rezultă din Rezoluția Adunării Generale a ONU nr.40/32 din 29 noiembrie 1985, conform căreia:

„[...] având în vedere că judecătorii sunt încredințați cu decizia finală asupra vieții, libertăților, drepturilor, îndatoririlor și proprietății cetățenilor,

[...] Mandatul funcției judecătorilor, independența lor, securitatea, remunerarea adecvată, condițiile serviciului, **pensiile și vârsta pensionării vor fi asigurate în mod adecvat de lege.**”

46. Prevederi asemănătoare sunt incluse și în standardele din domeniu, elaborate sub egida Consiliului Europei, precum Carta Europeană cu privire la statutul judecătorului:

„[...] nivelul remunerației trebuie fixat în așa fel încât să îi pună pe magistrați la adăpost de presiunile care vizează să le influențeze sensul deciziilor și în general comportamentul jurisdicțional, alterându-le astfel independența și imparțialitatea.

[...] **cuantumul pensiei judecătorului trebuie să fie cât de apropiat posibil de nivelul ultimei sale remunerări.**

[...] **statele-membre ale Consiliului Europei trebuie să tindă spre sporirea garanțiilor sociale ale judecătorului și în nici un caz nu se admite reducerea garanțiilor sociale deja admise prin lege.**”

47. Avizul nr.1 (2001) al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni referitor la standardele privind independența puterii judecătorești și inamovibilitatea judecătorilor prevede, în concluziile sale, că remunerarea judecătorilor trebuie să fie corespunzătoare cu rolul și responsabilitățile acestora și trebuie să asigure în mod adecvat plata concediilor medicale și a pensiei. Ea trebuie protejată prin prevederi legale specifice împotriva diminuărilor și trebuie să existe prevederi privind mărirea salariilor în raport cu creșterea prețurilor.

48. Deși Curtea Constituțională nu face parte din sistemul judecătoresc **statutul și competențele acesteia fac aplicabile principiile independenței judecătorești.**

49. În acest sens, pct.1 din Recomandarea CM/Rec(2010)12 a Comitetului de Miniștri către statele membre „Cu privire la judecători: independența, eficiența și responsabilitățile” stabilește că această recomandare *este aplicabilă tuturor persoanelor care exercită funcții judiciare, inclusiv celor care se ocupă de probleme constituționale.*

- *Aplicarea principiilor în prezenta cauză*

50. Curtea reține că garanțiile materiale ale judecătorilor **reprezintă una din componentele de bază ale independenței lui**, fiind o contrabalansă la restricțiile, interdicțiile și responsabilitățile impuse lor de către societate.

51. Prevederile legale privind garanțiile sociale ale judecătorilor Curții Constituționale sunt cuprinse în Legea nr.317-XIII din 13 decembrie 1994 cu privire la Curtea Constituțională.

52. Potrivit art. 21 alin.(2) și (3) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, Președintele Curții Constituționale **este asimilat** cu Președintele Curții Supreme de Justiție **în indemnizații și pensie**, iar **judecătorii Curții Constituționale sunt asimilați cu vicepreședintele Curții Supreme de Justiție în indemnizații și pensie.**

53. Totodată, alin.(6) din același articol prevede că modul de asigurare cu pensii a judecătorului Curții Constituționale se stabilește în condițiile legii.

54. Astfel, referitor la modul de pensionare, Curtea menționează că Legea cu privire la Curtea Constituțională doar asimilează judecătorii constituționali cu judecătorii Curții Supreme de Justiție, fără a cuprinde prevederi care ar reglementa condițiile în care aceștia se pensionează, normele existente fiind norme de trimitere.

55. În acest sens, Curtea menționează că prevederile legale comune privind asigurarea judecătorilor cu pensie se regăsesc în Legea nr. 544-XIII din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului.

56. Potrivit alin. (1) al art. 32 din legea enunțată: „Judecătorul care a atins vârsta de 50 de ani și are o vechime în muncă de cel puțin 20 de ani, dintre care **cel puțin 12 ani și 6 luni a activat în funcția de judecător**, are dreptul la pensie pentru vechime în muncă în proporție de 55% din salariul mediu lunar, iar pentru fiecare an complet de muncă peste vechimea de 20 de ani – de 3%, dar în total nu mai mult de 80% din salariul mediu lunar. Pensia judecătorului se recalculează ținându-se cont de mărimea salariului lunar al judecătorului în exercițiu.”

57. Coroborând prevederile Legii cu privire la Curtea Constituțională cu prevederile Legii cu privire la statutul judecătorului, Curtea constată că **stagiul special de cotizare pentru judecătorii Curții Constituționale este de 12 ani și 6 luni**. Adică, judecătorul constituțional care a atins vârsta de 50 de ani și are o vechime în muncă de cel puțin 20 de ani calendaristici are dreptul la pensie pentru vechime în muncă doar dacă cel puțin 12 ani și 6 luni a deținut funcția de judecător.

58. Curtea reține că, spre deosebire de judecătorii instanțelor judecătorești, judecătorii Curții Constituționale sunt numiți **pentru un mandat de 6 ani**. Concomitent, conform art. 5 al Legii cu privire la Curtea Constituțională, această funcție poate fi deținută pe durata a două mandate.

59. În același timp, chiar și în urma deținerii a două mandate, judecătorul constituțional nu poate beneficia de pensia specială în condițiile în care legea instituie stagiul special de cotizare de 12 ani și 6 luni. Or, conform unui simplu calcul, o persoană poate deține funcția de judecător la Curtea Constituțională pe durata a cel mult 12 ani.

60. Astfel, Curtea menționează că norma cuprinsă în art. 32 din Legea cu privire la statutul judecătorului ***este lipsită de efectivitate în raport cu judecătorii constituționali.***

61. O normă urmează a fi edictată în sensul aplicării acesteia. Imposibilitatea aplicării face norma inexistentă.

62. Curtea pornește de la premisa că drepturile trebuie garantate într-o manieră concretă și reală, dar nu iluzorie și teoretică.

63. Curtea menționează că, în condițiile reglementărilor actuale, *de pensia specială pot beneficia doar judecătorii Curții Constituționale care anterior au activat în calitate de judecători în instanțele de drept comun.*

64. Curtea subliniază că, potrivit articolului 138 din Constituție, care stabilește condițiile pentru numire, judecătorii Curții Constituționale trebuie să aibă o pregătire juridică superioară, o înaltă competență profesională și o vechime de cel puțin 15 ani în activitatea juridică, în învățământul juridic sau în activitatea științifică.

65. În dezvoltarea normelor constituționale vine articolul 11 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, potrivit căruia judecător al Curții Constituționale poate fi persoana care deține cetățenia Republicii Moldova, are domiciliul în țară, are o pregătire juridică superioară, o înaltă competență profesională și o vechime de cel puțin 15 ani în activitatea juridică, în învățământul juridic superior sau în activitatea științifică.

66. Astfel, Curtea subliniază că pot deveni judecători la Curte persoanele care întrunesc cerințele enunțate (vârstă, studii etc.), ***fără a exista obligativitatea deținerii anterioare a funcției de judecător în instanțele judecătorești.***

67. Curtea reiterează că, potrivit reglementărilor internaționale, judecătorii care se pensionează au un regim financiar deosebit. Referindu-se la **pensionarea** judecătorilor, Carta Europeană privind Statutul Judecătorilor menționează:

„6.4. În mod special, statutul garantează judecătorului care a împlinit vârsta legală pentru încetarea din funcție, după ce a exercitat-o ca profesie pe o perioadă stabilită, plata unei pensii al cărei nivel trebuie să fie cât mai apropiat posibil de acela al ultimei remunerații primite pentru activitatea jurisdicțională.”

68. În același context, art.13 alin.3 și 4 din Statutul Universal al Judecătorilor prevede că *judecătorului ii este permis să iasă la pensie și să primească o pensie corespunzătoare categoriei sale profesionale. După pensionarea sa, judecătorului nu-i va fi interzisă exercitarea unei alte*

activități profesionale în domeniul juridic pe considerentul deținerii, în trecut, de către acesta, a funcției de judecător.

69 Curtea Constituțională statuează că dispozițiile constituționale, conform cărora **judecătorii sunt independenți și se supun numai legii**, nu au caracter declarativ, ci constituie norme obligatorii pentru Parlament, care are îndatorirea de a legifera instituirea unor mecanisme corespunzătoare de asigurare reală a independenței judecătorilor, fără de care este de neconceput statul de drept.

70. Curtea subliniază că necesitatea instituirii unor condiții distincte pentru obținerea pensiei de către judecătorii Curții Constituționale nu reprezintă un privilegiu, ci este justificată în mod obiectiv, ea constituind o compensație parțială a inconvenientelor ce rezultă din rigorile statutelor speciale, cărora aceștia trebuie să li se supună.

71. Curtea reiterează că o persoană poate fi judecător la Curtea Constituțională **pe durata unui singur mandat**. *Obținerea celui de-al doilea mandat nu poate fi determinată de obținerea anumitor beneficii, inclusiv materiale.* Acest fapt poate duce la **lipsirea de efectivitate a independenței în exercitarea mandatului**. Or, potrivit celor enunțate, atât Constituția, cât și Legea cu privire la Curtea Constituțională reglementează importante principii și garanții ale independenței judecătorilor Curții Constituționale, de natură să permită acestora exercitarea obiectivă a justiției.

72. Prin urmare, în sensul articolului 137 din Constituție, **în vederea asigurării principiului independenței judecătorilor Curții Constituționale, nici o garanție nu poate fi condiționată de exercitarea celui de-al doilea mandat.**

73. Curtea menționează că, având în vedere statutul judecătorilor Curții Constituționale, care este **unica autoritate de jurisdicție constituțională** în Republica Moldova, și durata mandatului, **se impune necesitatea stabilirii stagiului special de cotizare pe durata unui singur mandat.**

74. Astfel, în condițiile celor menționate sub aspectul garanțiilor sociale ale judecătorilor constituționali, Curtea reține că prevederea legală criticată, care stabilește un stagiu special de cotizare de 12 ani și 6 luni pentru judecătorii constituționali, creează premise pentru transformarea dreptului la pensie al judecătorilor constituționali într-un drept iluzoriu, ceea ce atrage neconstituționalitatea acesteia.

75. În concluzie, Curtea reține că sintagma „12 ani și 6 luni” de la alineatul (1) al articolului 32 din Legea nr. 544-XIII din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului transgresează principiul independenței, consfințit de normele constituționale ale articolelor 134, 136 alin.(1) și 137.

HOTĂRÂRE PENTRU CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII
UNOR PREVEDERI DIN ARTICOLUL 32 ALIN.(1) AL LEGII CU PRIVIRE
LA STATUTUL JUDECĂTORULUI
(asigurarea cu pensie a judecătorilor Curții Constituționale)

17

Din aceste motive, în temeiul articolelor 140 din Constituție și 26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, articolelor 6, 61, 62 lit. a) și 68 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

H O T Ă R Ă Ș T E:

1. *Se admite* sesizarea avocatului poporului Mihail Cotorobai pentru controlul constituționalității unor prevederi referitoare la asigurarea cu pensie a judecătorilor Curții Constituționale.

2. În sensul articolului 137 din Constituție, în vederea asigurării principiului independenței judecătorilor Curții Constituționale, nici o garanție nu poate fi condiționată de exercitarea celui de-al doilea mandat.

3. *Se recunoaște constituțională* sintagma „12 ani și 6 luni” de la alineatul (1) al articolului 32 din Legea nr. 544-XIII din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului, în măsura în care nu se aplică judecătorilor Curții Constituționale.

4. Până la adoptarea de către Parlament a cadrului legislativ pentru executarea prezentei hotărâri, prevederile articolului 32 alineatul (1) din Legea nr. 544-XIII din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului urmează a fi aplicate judecătorilor Curții Constituționale ținând cont de stagiul special de cotizare realizat pe perioada unui mandat.

5. Prezenta hotărâre este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în „*Monitorul Oficial al Republicii Moldova*”.

Președinte

Alexandru TĂNASE

*Chișinău,
HCC nr.20 din 23 iunie 2015
Dosarul nr.25a/2015*